

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата наук з фізичного виховання та спорту, доцента
Максимової Юлії Анатолівни
на дисертаційну роботу Колеснік Ірини Володимирівни на тему
«Диференціація навчально-тренувального процесу юних гімнастів з
урахуванням особливостей розвитку нервової системи», представлену на
здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність обраної теми. Сучасний рівень гімнастики спортивної характеризується стрімким зростанням спортивних результатів, що складає високу конкуренцію на міжнародній спортивній арені. Спортивна підготовка гімнастів залишається актуальною темою сучасності та актуалізується потребою ефективної підготовки з використання нових методів та засобів для занять спортивною гімнастикою та підвищенням ефективності роботи з перспективними дітьми.

Сучасний рівень розвитку спортивної гімнастики вимагає довготривалої і наполегливої роботи, яка направлена на розвиток фізичних якостей та оволодіння складною технікою рухів. Гімнасти показують надскладні програми, про що свідчить їхній рівень підготовленості. Рівень спортивних досягнень, залежить від рівня підготовленості гімнастів починаючи з початкового етапу навчання. Тому, постає проблема у пошуку нових методик по підготовці гімнастів що є одним із головним фактором швидкого прогресування в спорті.

Дисертаційна робота присвячена обґрунтуванню і розробці методики диференціації навчально-тренувального процесу юних гімнастів на підставі урахування особливостей розвитку нервової системи. Досліджувана проблема в дисертації Колеснік Ірини Володимирівни є актуальною свідчить про зацікавленість з боку тренерів-практиків та науковців.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до Плану Науково-дослідної роботи

Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016-2020 рр., згідно з темою кафедри 2.11 «Статодинамічна стійкість, як основа технічної підготовки тих, хто займається спортивними видами гімнастики» (номер державної реєстрації 0116U001612) та темою на 2021-2025 роки за темою 2.10 «Раціоналізація тренувального процесу у спортивних видах гімнастики» (номер державної реєстрації 0121U108308).

Роль автора, як співвиконавця, полягає в розробці та апробації методики диференціації навчально-тренувального процесу юних гімнастів з урахуванням особливостей розвитку нервової системи.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. У дисертаційній роботі відповідно до теми дослідження визначено об'єкт (навчально-тренувальний процес гімнастів груп початкової та базової підготовки) та предмет (диференційована методика підготовки гімнастів на етапі початкової та попередньої базової підготовки з урахуванням особливостей розвитку нервової системи) що відповідає меті та завданням роботи.

Досягнення мети дослідження – розробка і наукове обґрунтування методики диференціації навчально-тренувального процесу юних гімнастів на етапі початкової та попередньої базової підготовки з урахуванням особливостей розвитку нервової системи передбачало вирішення таких завдань:

1. Провести теоретичний аналіз спеціальної наукової та методичної літератури з даної проблематики, вивчити досвід практики щодо особливостей навчально-тренувального процесу гімнастів.

2. Визначити показники фізичної та технічної підготовленості та типу вищої нервової діяльності гімнастів груп початкової та базової підготовки.

3. Розробити та теоретично обґрунтувати методику диференціації навчально-тренувального процесу гімнастів з урахуванням особливостей розвитку нервової системи.

4. Експериментально дослідити ефективність впровадження даної методики.

Результати дисертаційної роботи мають об'єктивний характер, ґрунтуються на достатній кількості наукового матеріалу, методів, адекватних поставленій меті та завданням роботи.

Сформульовані висновки у повній мірі відображають зміст проведених досліджень і відповідають завданням роботи.

Оцінка змісту дисертації та її основних положень.

Матеріали роботи викладено на 247 сторінках тексту комп'ютерного набору державною мовою. У структурі дисертаційної роботи виділено: анотацію, список публікацій здобувача за темою дисертації, зміст, перелік умовних позначень, вступ, п'ять розділів та висновки до них, загальні висновки, список використаних джерел, додатки (13). Цифровий матеріал дисертації ілюстровано 29 таблицями та 20 рисунками. Список використаних джерел складається з 201 найменувань.

У вступі обґрунтовано актуальність дослідження, висвітлено зв'язок роботи з науковими планами, темами; визначено мету, завдання об'єкт предмет і методи дослідження; описано рівень наукової новизни і практичне значення роботи; відображено особистий внесок здобувача; наведено дані про апробацію та впровадження отриманих результатів; подано інформацію про публікації, структуру роботи.

Перший розділ «Теоретико-методичні основи підготовки гімнастів» дисертантом проаналізовано стан досліджуваної проблеми, представлені результати вітчизняної та зарубіжної літератури з проблеми підготовки гімнастів, особливості спрямованості і побудови навчально-тренувального процесу гімнастів з врахуванням типових вікових особливостей, охарактеризовано особливості вищої нервової діяльності.

Детальний аналіз наукової літератури став підґрунтям обґрунтування та розробки авторської методики.

В другому розділі «Методи та організація дослідження» представлені сучасні методи дослідження, які відповідали цільовим настановам науково-дослідної роботи. Розкрито методологію досліджень, обґрунтовано

використання методів дослідження, описано організацію дослідження і контингент учасників дослідження.

В третьому розділі «Обґрунтування та розробка методики диференціації навчально-тренувального процесу юних гімнастів з урахуванням індивідуально-типологічних властивостей» у даному розділі висвітлені результати власних досліджень, визначено індивідуально-типологічні особливості юних гімнастів груп початкової та базової підготовки які займаються в дитячо-юнацькій спортивній школі. А саме: визначено до якого типу темпераменту відносяться спортсмени груп початкової та базової підготовки, проведено анкетування серед тренерів та батьків. Розроблено та обґрунтовано методику диференціації навчально-тренувального процесу гімнастів з урахуванням особливостей розвитку нервової системи в цілому та окремо для кожного типу вищої нервової діяльності.

В четвертому розділі «Впровадження методики диференціації навчально-тренувального процесу та перевірка її ефективності» дисертантом представлено порівняльний аналіз фізичної та технічної підготовленості юних гімнастів у процесі педагогічного експерименту груп початкової та базової підготовки які займаються в дитячо-юнацькій спортивній школі. Обґрунтовано порівняльний аналіз психофізіологічних показників юних гімнастів у процесі педагогічного експерименту. Науково обґрунтовано ефективність розробленої методики. Встановлено, сильні та слабкі сторони за типами темпераменту у зв'язку з фізичною підготовленістю юних спортсменів та розвитком фізичних якостей. Також дисертантом визначено, підвищення рівня мотивів та зацікавленості до занять гімнастикою як зі сторони юних спортсменів так і зі сторони батьків.

В п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» представлено аналіз та узагальнення результатів дослідження. Систематизовано результати наукових напрацювань інших авторів і дані власного науково пошуку, окреслення дискусійних питань, визначення основних результатів дисертаційної роботи, їхньої наукової та практичної значущості. На підставі

цього сформульовано наукові положення, що є новими науковими даними, доповнюють, підтверджують, існуючі відомості на дані які набули подальшого розвитку.

На основі виконання поставлених у роботі завдань і отриманих результатів дисертантка сформулювала висновки, які узгоджуються з даними наведених в основних розділах роботи і дозволяють судити про ступінь виконання поставлених завдань та досягнення мети дисертаційної роботи.

У дисертаційній роботі Колеснік І. В. зібрано достатній цифровий матеріал, який представлено у таблицях і рисунках, що свідчить про вміння автора не тільки аналізувати отримані дані, але й використовувати його у практичній роботі.

Наукова новизна полягає у тому що дисертантом уперше: науково обґрунтовано побудову навчально-тренувального процесу підготовки гімнастів групи початкової та базової підготовки з урахуванням типів вищої нервової діяльності, алгоритм реалізації розробленої методики, форми, методи проведення тренування; розроблено комплекси вправ з використанням фітнес технологій із фізичної та технічної видів підготовки гімнастів на етапі початкової та попередньої базової підготовки, з метою кращого та швидкого освоєння гімнастичними рухами; вперше обґрунтовано взаємозв'язок впливу темпераменту та здібності до навчання гімнастичним вправам, визначено кількість тренувань та кількість підходів; визначено стани психофізіологічних функцій гімнастів та кореляційні зв'язки із фізичною та технічною підготовленістю; підтверджено дані щодо необхідності врахування індивідуально-типологічних властивостей під час підготовки юних гімнастів; підтверджено й розширено дані про необхідність врахування диференційованого підходу, починаючи з початкового етапу навчання; доповнено наукові дані щодо особливостей підготовки юних гімнастів на етапі початкової та попередньої базової підготовки, саме на основі врахування індивідуально-типологічних особливостей кожного гімнаста; розроблено методику диференціації навчально-тренувального процесу гімнастів з

урахуванням особливостей розвитку нервової системи, розкрито суть, мету та завдання, а також розкрито методичний підхід даної методики;

Практичне значення результатів дослідження полягає в розробці методики диференціації навчально-тренувального процесу юних гімнастів з урахуванням особливостей розвитку нервової системи. Отримані результати мають прогностичний характер та рекомендовані для використання тренерам під час підготовки юних гімнастів в навчально-тренувальному процесі. А також теоретичний матеріал рекомендовано для лекційних занять студентів кафедри спортивних видів гімнастики Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Представлені в роботі матеріал і висновки впроваджені в навчальний процес студентів кафедри спортивних видів гімнастики Національного університету фізичного виховання і спорту України ; у навчально-тренувальний процес юних гімнастів ДЮСШ №2 міста Житомира та у навчально-тренувальний процес юних гімнастів ДЮСШ «Юність Києва».

Повнота викладення матеріалів дисертаційної роботи у наукових публікаціях. Наукові результати дисертації висвітлені в 16 наукових публікаціях: 5 статей у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України, 10 публікацій апробаційного характеру; 1 публікація додатково відображає наукові результати дисертації.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертаційної роботи. Оцінюючи в цілому дисертаційну роботу Колеснік І.В. «Диференціація навчально-тренувального процесу юних гімнастів з урахуванням особливостей розвитку нервової системи» позитивно, можна зазначити деякі зауваження та побажання що потребують коментарів.

1. У розділ 2 «Метод та організація дослідження» не послідовно і не в повному обсязі наведено методи дослідження. Так на сторінці 60 даного розділу здійснюється перелік методів досліджень де відсутній метод педагогічне тестування. Надалі представлено пункт 2.1.3 «Педагогічне тестування», проте не надано характеристику

соціологічному методу, який передбачав анкетування тренерів, опитування батьків та гімнастів.

2. У розділі 2 пункт 2.1.3 «Педагогічне тестування» наведено докладний опис методики навчання вправи, що є тестовим завданням.
3. У розділі 3 текст та рисунки повторюють інформацію, що надана у таблицях. Також зустрічаються повтори опису процедури тестування, що було наведено у розділі 2.
4. Ствердження «Встановлено, ДМВ позитивно пов'язана з рівнем технічної підготовки у вправах, які потребують максимального зусилля, і негативно – у вправі, яка вимагає концентрації уваги; показник асиметрії також негативно пов'язаний із вправою, яка вимагає концентрації уваги» (стор.162) на наш погляд не зовсім коректне, так як скоріш за все мова йде про вправи, які потребують прояву не максимальної сили (як стверджує автор), а динамічної сили (кінь-махи та опорний стрибок) та статичної сили (кільця) де мова йде про концентрацію уваги. Також краще стверджувати, що динамічна м'язова витривалість має негативну кореляцію з вправами, що вимагають прояву статичної сили. Та надалі надати аналіз зв'язку ДМВ, сили нервових процесів та режиму роботи м'язів.
5. Виникають суперечливі питання до назви розділу 3.4 Обґрунтування взаємозв'язку темпераменту та здібності до навчання гімнастичними вправами, а саме до поняття «обґрунтування». На нашу думку є потреба в поясненні та аналізі виявленого взаємозв'язку між темпераментом гімнастів та здібністю до навчання, що є підставою до обґрунтування надалі запропонованою автором методики диференціації навчально-тренувального процесу юних гімнастів з урахуванням особливостей розвитку нервової системи.
6. В дисертаційній роботі зустрічаються поодинокі технічні, стилістичні та орфографічні помилки.

Однак, зазначені побажання не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованого дослідження, не знижують високого рівня представленої роботи.

Висновок про відповідність дисертації до встановлених вимог.
Дисертаційна робота Колеснік Ірини Володимирівни «Диференціація навчально-тренувального процесу юних гімнастів з урахуванням особливостей розвитку нервової системи» є завершеним самостійним науковим дослідженням, має наукову новизну, практичну та теоретичну цінність. Дисертаційна робота відповідає спеціальності 017 Фізична культура і спорт, вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р.) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор Колеснік Ірина Володимирівна заслуговує присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Рецензент:

Кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент, доцент кафедри спортивних видів гімнастики
Національного університету
фізичного виховання і спорту України

Ю. А. Максимова

Підпис Максимової Ю. А. засвідчую

Вчений секретар
Національного університету
фізичного виховання і спорту України

Г. С. Машеренкова